

C/2024/875

6.2.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Konkurencyjność i przemysł”

(opinia rozpoznawcza)

(C/2024/875)

Sprawozdawca: **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Współsprawozdawca: **Angelo PAGLIARA**

Wniosek o konsultację	Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej, 23.3.2023
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	3.10.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	25.10.2023
Sesja plenarna nr	582
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	196/1/4

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Poprawa konkurencyjności i wydajności przemysłu jest dla UE kluczowym czynnikiem wspierania wzrostu gospodarczego i dokonania zielonej i cyfrowej transformacji w kierunku gospodarki neutralnej emisyjnie, a przy tym sprzyja wysokiej jakości zatrudnienia i utrzymaniu europejskiego modelu społecznego.

1.2. Odpowiedź Europy na wiele bezprecedensowych wyzwań i megatrendów wpływających na konkurencyjność przemysłu musi opierać się na historycznym sukcesie dialogu społecznego, aby zapewnić zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron i ich poczucie współodpowiedzialności za realizowane strategie.

1.3. Ustanowienie skoordynowanego i proaktywnego zarządzania polityką przemysłową we wszystkich państwach członkowskich. Jakość administracji publicznej i ramy regulacyjne sprzyjające wzrostowi gospodarczemu (ograniczenie formalności administracyjnych, uproszczenie procedur, walka z korupcją, ustanowienie norm dla nowych produktów/rynków) mają kluczowe znaczenie dla konkurencyjności przemysłu oraz pozwalają uniknąć zakłóceń na rynku i nieuczciwej konkurencji.

1.4. Dalsze pogłębianie jednolitego rynku. Jednolity rynek musi pozostać największym atutem europejskiego przemysłu. Oznacza to również unikanie ryzyka jego rozbitcia przez rozbieżne inicjatywy w zakresie pomocy państwa. Należy utrzymać solidne regulacje dotyczące pomocy państwa. Europejska polityka przemysłowa i związane z nią finansowanie powinny być skoordynowane na szczeblu UE.

1.5. Przekształcenie wyzwań związanych z dekarbonizacją w możliwości rozwoju i wprowadzania na rynek nowych zrównoważonych produktów i usług.

1.6. Promowanie otwartego, opartego na zasadach handlu przy jednoczesnym ograniczaniu strategicznych zależności. UE musi zachować zasady wolnego, ale uczciwego handlu, które są obecnie podważane przez różne podmioty. Jednocześnie musi także zachować otwartą strategiczną autonomię.

1.7. Podjęcie wyzwania związanego z umiejętnościami i starzeniem się społeczeństwa. UE potrzebuje kompetentnej siły roboczej dla przemysłu 4.0, co oznacza zmierzenie się z problemem niedoborów na rynku pracy i rozwijanie umiejętności ogólnych i cyfrowych na wszystkich poziomach siły roboczej.

1.8. Pobudzanie badań, rozwoju i innowacji oraz większe wsparcie w zakresie wprowadzania nowych zastosowań przemysłowych na rynki europejskie.

1.9. Zapewnienie bezpiecznego dostępu do zdekarbonizowanej energii po stabilnych i konkurencyjnych cenach w celu wsparcia odpornych na zmianę klimatu sektorów energochłonnych, które nadal stanowią trzon przemysłu europejskiego.

1.10. Uwolnienie pełnego potencjału rewolucji cyfrowej, która może zwiększyć przewagę komparatywną przemysłu europejskiego, pomagając jednocześnie w podejmowaniu wyzwań społecznych.

1.11. Rozwój nowoczesnej, interoperacyjnej i strategicznej infrastruktury europejskiej ma kluczowe znaczenie dla stworzenia inteligentnego, konkurencyjnego, ekologicznego i odpornego przemysłu.

2. Uwagi ogólne

2.1. Prezydencja hiszpańska określiła cztery priorytety na drugą połowę 2023 r.:

- reindustrializacja UE,
- osiąganie postępów w zielonej transformacji,
- promowanie większej sprawiedliwości społeczno-ekonomicznej,
- wzmocnienie jedności europejskiej.

2.2. Prezydencja hiszpańska zwróciła się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EKES) o sporządzenie opinii rozpoznawczej na temat „konkurencyjności i przemysłu europejskiego”.

2.3. Jak dotąd Unia Europejska budowała swoją potęgę gospodarczą na byciu największym na świecie jednolitym rynkiem i jedną z najbardziej otwartych gospodarek na świecie⁽¹⁾. Dzięki Zielonemu Ładowi UE wzięła na siebie rolę lidera w dekarbonizacji gospodarki, co w przypadku braku odpowiedniej polityki transformacji może pociągnąć za sobą znaczne koszty dla przemysłu i pracowników.

2.4. EKES przyjął niedawno opinię na temat 30 lat jednolitego rynku. Podkreślił w niej obawy dotyczące rozluźnienia zasad pomocy państwa, które może doprowadzić do dalszej asymetrii między państwami członkowskimi, zagrażając odporności jednolitego rynku. Komisja przyjęła tymczasowe ramy pomocy państwa w sytuacjach kryzysowych i w okresie transformacji w celu dalszego wspierania przejścia na gospodarkę neutralną emisyjnie, ale pomoc ta jest ukierunkowana tylko na dwa państwa członkowskie. Jak dotąd 77 % dotacji zatwierdzonych przez Komisję było przedmiotem wniosków państw reprezentujących łącznie zaledwie 44 % PKB Unii.

2.5. Oprócz niezmienionej sytuacji WTO w ciągu ostatnich trzech lat doszło do szeregu niezwykle poważnych wydarzeń, które wstrząsnęły środowiskiem międzynarodowym, a także krajowymi programami politycznymi największych państw świata. Pandemia COVID-19, późniejszy kryzys łańcucha dostaw, zimna wojna gospodarcza USA z Chinami, inwazja Rosji na Ukrainę i wykorzystanie przez Rosję energii jako narzędzia wojennego pokazały, że obecnego *status quo* nie można uznać za pewnik i że potrzebna jest aktywna polityka. W istocie stopniowo rozpada się ustanowiony po wojnie międzynarodowy ład oparty na zasadach, który przyniósł Europie bezpieczeństwo i dobrobyt (a WTO znajduje się w głębokim kryzysie). W konsekwencji globalizacja łańcuchów dostaw słabnie, rośnie protekcyjizm i nieuczciwa konkurencja, a handel międzynarodowy zwalnia. Oznacza to również, że koncepcje wolnego handlu i konkurencyjności muszą nie tylko uwzględniać wyzwania związane ze zrównoważonym rozwojem (zmiana klimatu i prawa człowieka), ale teraz także obawy dotyczące otwartej strategicznej autonomii i bezpieczeństwa.

2.6. Środek ciężkości światowej gospodarki przesuwa się, a proces globalizacji jest w coraz większym stopniu napędzany przez nowe podmioty (np. BRICS) o odmiennych modelach gospodarczych i wartościach (czemu towarzyszy zwiększona ingerencja polityczna i państwowa). Główne światowe potęgi gospodarcze dążą do poprawy sytuacji, a UE zdała sobie sprawę z pogłębiającej się nierównowagi leżącej u podstaw jej stosunków z partnerami handlowymi i technologicznymi, takimi jak Chiny, Indie, Stany Zjednoczone i Korea Południowa. Nierównowaga ta występuje niezależnie od tego, czy podzielane są wspólne wartości polityczne lub środowiskowe.

2.7. Jeżeli chodzi o Chiny, coraz częściej uważa się, że należy je uznać za systemowego rywala. Państwo chińskie, dalekie od rozluźnienia kontroli nad środowiskiem biznesowym, umacnia brak wzajemności w dostępie do rynku i nierówne warunki działania w niektórych sektorach. Komisja Europejska oświadczyła, że Chiny stają się coraz bardziej asertywne i dążą do coraz ostrzejszej konkurencji⁽²⁾. XX Zjazd Komunistycznej Partii Chin w dużej mierze potwierdził to, co już było wiadomo: silniejszą kontrolę partii nad państwem i przedsiębiorstwami publicznymi; rosnący ideologiczny charakter chińskiego systemu politycznego i hipernacjonalistyczną retorykę.

⁽¹⁾ https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/trade_pl

⁽²⁾ https://www.eeas.europa.eu/eeas/china-speech-high-representativevice-president-josep-borrell-ep-debate-eu-china-relations_en

2.8. W Stanach Zjednoczonych istotnym przełomem w zakresie polityki przemysłowej i interwencji państwa jest niedawna ustawa o obniżeniu inflacji (IRA), która wykracza daleko poza inflację i obejmuje ogromny pakiet bodźców mających na celu przyciągnięcie inwestycji do kraju. W ciągu nadchodzącej dekady w ramach kompleksowego i silnie protekcjonistycznego pakietu legislacyjnego rozdysponowane zostanie prawie 400 mld USD, co znacznie obniży ceny energii dla amerykańskich sektorów energochłonnych. Zmiany w międzynarodowych warunkach konkurencji wynikające z IRA stanowią poważne wyzwanie dla UE jako lokalizacji przemysłu.

2.9. EKES zwraca się do władz europejskich o wypracowanie podejścia, które pozwoli osiągnąć równowagę między niezbędną walką z inflacją a podnoszeniem stóp procentowych, negatywnie wpływającym na inwestycje i obywateli.

2.10. Europejski Zielony Ład nazwano nową długoterminową strategią na rzecz wzrostu gospodarczego, dzięki której do 2050 r. gospodarka UE stanie się neutralna emisyjnie i która ma zająć się kwestią zmiany klimatu. Kluczowym pytaniem jest, jak zapewnić konkurencyjność przemysłu w trakcie tych przemian. W jaki sposób przedsiębiorstwa europejskie mogą pozostać uczestnikami rynku światowego, przechodząc na produkty neutralne pod względem emisji dwutlenku węgla i o zamkniętym cyklu życia, jeśli ich międzynarodowi konkurenci nie mają takich samych ambicji? Odpowiednio szybko należy zidentyfikować nierównowagę w dziedzinie konkurencyjności i zająć się nią w taki sposób, aby poprawić konkurencyjność i zatrudnienie i nie zagrozić Zielonemu Ładowi.

2.11. Transformacja cyfrowa zarówno procesów produkcji, jak i produktów końcowych wywołała nową rewolucję przemysłową we wszystkich sektorach, a przy pomocy sztucznej inteligencji zmienia sposób opracowywania, projektowania i wytwarzania produktów oraz organizowania pracy.

2.12. Rosnąca konkurencja o zasoby naturalne nasila się z powodu transformacji cyfrowej i nadrzędnego celu, jakim jest przeciwdziałanie zmianie klimatu. Gwałtowny wzrost popytu na ograniczone zasoby naturalne i nieodnawialne już teraz znajduje odzwierciedlenie w ryzyku związanym z podażą i zmiennością cen. Zagwarantowanie dostępu do surowców krytycznych/komponentów stało się kluczową kwestią dla przemysłu europejskiego i musi być odpowiednio zarządzane, z zachowaniem pragmatyzmu i realizmu.

2.13. Zakończenie zależności od węgla i ropy naftowej, które w przeszłości przyniosły naszym społeczeństwom bezprecedensowe bogactwo, stanowi największą transformację, jakiej doświadczy przemysł od czasu rewolucji przemysłowej. Przejście na gospodarkę neutralną emisyjnie doprowadzi do poważnych zmian w większości istniejących sektorów przemysłu, w szczególności w sektorach energochłonnych, sektorach produkcji i dystrybucji energii oraz ekosystemie transportu. Radykalnie zmieni wzorce konsumpcji i będzie sprzyjać pojawianiu się nowych modeli biznesowych, takich jak gospodarka dzielenia się lub gospodarka o obiegu zamkniętym.

2.14. Starzenie się społeczeństw prowadzi obecnie do zmniejszania się liczby pracowników i niedoborów siły roboczej we wszystkich sektorach gospodarki, co osłabia potencjał wzrostu gospodarczego Europy. Jednocześnie wewnętrzne przepływy migracyjne mogą powodować nierównowagę na rynku pracy. Ponadto ludność Europy nie posiada umiejętności w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM), a prawie połowa populacji UE ma niskie umiejętności cyfrowe lub nie posiada ich wcale. Zapotrzebowanie na umiejętności STEM, umiejętność korzystania z danych, a także połączenie umiejętności poznawczych i społeczno-emocjonalnych (takich jak rozwiązywanie problemów, kreatywność, komunikacja, współpraca i aktywne uczenie się) będzie jednak jedynie rosło w przyszłości. UE musi podnieść kompetencje cyfrowe swojej siły roboczej, zaplanować kształcenie przez całe życie i ocenić, w jaki sposób uwzględnić bardziej wykwalifikowaną, legalną imigrację.

2.15. Wszystkie te megatrendy spowodują systemową transformację gospodarek/społeczeństw, z którą nie da się zmierzyć za pomocą zaleceń politycznych z przeszłości, lecz która będzie wymagać odważnej polityki UE, obejmującej bardziej proaktywne środki w celu stworzenia niezbędnych warunków podstawowych sprzyjających zagwarantowaniu długoterminowej przyszłości przemysłu europejskiego.

3. Uwagi szczegółowe

3.1. Przemysł europejski tradycyjnie cieszył się znaczną przewagą w zakresie wydajności. W przeciwnym razie nigdy nie udało się osiągnąć obecnego poziomu uprzemysłowienia i dobrobytu. Aby zachować spójność społeczną i bogactwo, należy utrzymać działalność przemysłową, w tym poprzez zapobieganie na szczeblu UE wszelkim formom zakłóceń na płaszczyźnie społecznej i podatkowej.

3.2. W ostatnich dziesięcioleciach kilka wskaźników wskazywało jednak na pogorszenie się bazy przemysłowej UE. Ceny energii w UE są znacznie wyższe niż w innych częściach świata. UE inwestuje jedynie 2,2 % swojego PKB w badania i rozwój, w porównaniu z 2,8 % w Stanach Zjednoczonych i 3,3 % w Japonii. Tylko sześć przedsiębiorstw europejskich znajduje się w gronie 25 światowych liderów w dziedzinie badań i rozwoju, z czego cztery działają w przemyśle motoryzacyjnym. UE jest coraz bardziej narażona na ryzyko pozostania w tyle w gospodarce cyfrowej: wśród 20

największych przedsiębiorstw technologicznych na świecie tylko jedno (SAP) pochodzi z Europy. Rynek *venture capital*, który umożliwia rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw, jest o wiele większy w Stanach Zjednoczonych niż w UE. Podczas gdy w 1999 r. tylko 5 % światowych inwestycji brutto było realizowane w Chinach; w 2020 r. wskaźnik ten wynosił już 29 % i był najwyższy na świecie.

3.3. Nie ma jednego czynnika, który odpowiadałby za to pogorszenie się sytuacji, ale połączenie skumulowanych warunków powoduje, że konkurencyjność przemysłowa UE znajduje się bardziej na dole niż na górze międzynarodowej skali.

3.4. Zbyt wiele przepisów wpływa negatywnie na konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw przemysłowych. W ciągu ostatnich pięciu lat na szczelbu UE przyjęto ponad 5 000 stron przepisów. Ta „inflacja” przepisów jest często łączona z inicjatywami państw członkowskich, które w wielu przypadkach transponują dyrektywy, dodatkowo wprowadzając własne wymogi. Komisja Europejska jest świadoma tarć, jakie przepisy generują dla przemysłu europejskiego, ponieważ podczas opracowywania ambitnego aktu w sprawie przemysłu neutralnego emisyjnie (NZIA) za pierwszy filar swego planu uznała „przewidywalne i uproszczone otoczenie regulacyjne”. W związku z tym EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycje zawarte w tym akcie dotyczące skrócenia procedur udzielania pozwoleń na działalność przemysłową i wprowadzenia piaskownic regulacyjnych, a także propozycję przeprowadzania sprawdzianu konkurencyjności w odniesieniu do wszystkich europejskich strategii politycznych i przepisów.

3.5. Ceny energii wpłynęły również na bazę kosztową przemysłu europejskiego. Z jednej strony, ucierpiały sektory energochłonne, jak powszechnie oczekiwano. Z drugiej strony, inne branże, w których energia nie jest głównym czynnikiem produkcji, również doświadczyły wyższych kosztów. Dane dotyczące inflacji w Europie są tego dowodem, ponieważ inflacja bazowa wzrosła po głównym wskaźniku cen konsumpcyjnych. Ekonomisci spodziewali się, że ceny przestaną stanowić problem, gdy zmniejszy się inflacja cen energii. W związku z tym, że ceny energii są jednak nadal wyższe niż przed kryzysem, ceny większości towarów wciąż nadrabiają różnicę i starają się uwzględnić te dodatkowe koszty.

3.6. Istnieją strukturalne przyczyny wyższych kosztów energii w Europie. UE nadal jest uzależniona od paliw kopalnych, które w dużej mierze muszą być importowane i narażają ją na ograniczenia ze strony zagranicznych podmiotów. Producenci ropy kontrolują swoje wydobycie w celu zarządzania cenami międzynarodowymi, a Rosja w bardzo agresywny sposób wykorzystuje dostawy gazu ziemnego jako broń.

3.7. Istnieją także inne przyczyny, które nie mają charakteru strukturalnego, lecz zależą od decyzji podejmowanych wewnątrz, np. kształtowanie się cen energii elektrycznej. Rynek energii elektrycznej jest ściśle regulowany i działał dobrze przez około 20 lat, ale źle zareagował na ostatnie napięcia. Cena energii elektrycznej internalizuje cenę praw do emisji CO₂, niezależnie od tego, czy przy jej generowaniu emituje się CO₂. Wymaga to przemyślanej rewizji ukierunkowanej na konkurencyjne ceny, które sprzyjają elektryfikacji i dekarbonizacji, zapewniając jednocześnie przyszłe bezpieczeństwo dostaw.

3.8. Ogólnie rzecz biorąc, zdekarbonizowane produkty (pojazdy elektryczne o napędzie akumulatorowym, ekologiczna stal, pompy ciepła, biochemikalia itp.) są droższe niż produkty, które mają zostać przez nie zastąpione, zwłaszcza do czasu osiągnięcia masy krytycznej. Aby uniknąć skutków inflacyjnych, a także w celu upowszechniania produktów neutralnych pod względem emisji dwutlenku węgla i zapewnienia ich przystępności cenowej dla wszystkich ważne jest, by organy regulacyjne opracowały ramy wspierające – z należytym poszanowaniem zasady neutralności technologicznej – oraz, na początkowym etapie, pokrywały różnicę cen za pomocą dotacji i zachęt podatkowych i/lub rekompensowały dodatkowe koszty kapitałowe i operacyjne związane z procesami dekarbonizacji. Wspieranie pracowników i przemysłu wymaga wykorzystania w pełni zasobów finansowych dostępnych w ramach Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji, funduszu innowacyjnego, funduszu modernizacyjnego i nowego Społecznego Funduszu Klimatycznego (od 2026 r.).

4. Elementy składowe konkurencyjnego przemysłu europejskiego

4.1. Program na rzecz konkurencyjności powinien opierać się na europejskiej społecznej gospodarce rynkowej. Wspieranie dialogu społecznego i zapewnienie rokowań zbiorowych staje się kluczowe dla osiągnięcia równowagi między aspiracjami gospodarczymi i społecznymi, radzenia sobie z wpływem na zatrudnienie i zapewnienia odpowiednich umiejętności w celu płynnego przejścia na nowe, zrównoważone i konkurencyjne procesy przemysłowe.

4.2. Zielony Ład i cyfrowa dekada stwarzają wyjątkowe możliwości osiągnięcia dwójakiej transformacji – ekologicznej i cyfrowej, stymulowania wzrostu gospodarczego, modernizacji przemysłu europejskiego i uzyskania przewagi konkurencyjnej na rynkach światowych. Inicjatywy te będą wspierać europejski przemysł w rozwijaniu światowej klasy zdolności przemysłowych w strategicznych łańcuchach wartości i zapewnią UE pozycję światowego lidera w przechodzeniu na gospodarkę neutralną emisyjnie. Przemiany te należy przeprowadzić w sposób racjonalny pod względem kosztów, przy jednoczesnym zagwarantowaniu, że przemysł zachowa zdolność do generowania przepływów pieniężnych niezbędnych do inwestowania w jego transformację.

4.3. Zwiększenie inwestycji publicznych i prywatnych w badania, rozwój i innowacje w przemyśle ma kluczowe znaczenie dla konkurencyjności, ponieważ wiedza stała się najważniejszym czynnikiem produkcji, a przemysł jutra będzie kształtowany przez kreowanie wiedzy dziś. UE ma długą tradycję doskonałości w badaniach naukowych, ale gorzej radzi sobie z wprowadzaniem ich wyników na rynek. Potrzebne jest lepsze wsparcie dla końcowych etapów procesu innowacji, zwłaszcza dla przełomowych innowacji w strategicznych sektorach (projekty pokazowe, pilotażowe), i należy zapewnić, by pierwsze przemysłowe zastosowanie wyników działań badawczo-rozwojowych finansowanych ze środków europejskich miało miejsce w UE.

4.4. UE musi zachować porządek handlowy oparty na zasadach swobodnego, ale uczciwego handlu. Ponadto UE będzie musiała rozwinąć nowy wymiar bezpieczeństwa gospodarczego w stosunkach handlowych. Oznacza to dalszą ratyfikację umów handlowo-inwestycyjnych oraz ściślejszą współpracę z krajami o podobnych poglądach, przeciwdziałanie nieuczciwej konkurencji i zagwarantowanie dostępu do surowców krytycznych i komponentów.

4.5. Sektory energochłonne stoją w obliczu raczej przełomowej niż ewolucyjnej transformacji. Ich dekarbonizacja przy jednoczesnym zwiększeniu konkurencyjności wymaga silnego zaangażowania gospodarczego i politycznego oraz ogromnych inwestycji. Oznacza to bezpieczny dostęp do energii odnawialnej po konkurencyjnych cenach, wsparcie działań badawczo-rozwojowych w celu zwiększenia poziomu gotowości technologicznej wielu technologii niskowęglowych, tworzenie rynków dla produktów niskoemisyjnych, w tym udzielanie zamówień publicznych, unikanie ucieczki emisji gazów cieplarnianych, wprowadzenie kontraktów różnicowych w celu radzenia sobie z wysokimi kosztami produkcji zrównoważonych produktów oraz zapewnienie „sprawiedliwej transformacji” pracownikom dotkniętym restrukturyzacją.

4.6. Jednolity rynek zapewnia przemysłowi europejskiemu dostęp do rynku liczącego 440 mln osób, umożliwia mu przyciąganie inwestycji spoza UE oraz zapewnia dostęp do rynków zewnętrznych i zwiększanie skali działalności. Istnieje jednak ryzyko zakłócenia jego działania z powodu pewnych barier wewnętrznych i zwiększonego poziomu krajowej pomocy państwa. Należy utrzymać równe warunki działania między państwami członkowskimi, ponieważ duże różnice między pomocą państwa powodują prześciganie się w udzielaniu dotacji, które ostatecznie prowadzi do mniej efektywnego wykorzystania ograniczonych zasobów. Dlatego też preferowane powinny być programy pomocy państwa skoordynowane/finansowane na szczeblu europejskim.

4.7. Transformacja cyfrowa może znacząco poprawić przewagę komparatywną przemysłu europejskiego i rozwinąć działalność w nowych sektorach przemysłu. W związku z tym ważne jest szybkie wprowadzenie jednolitego rynku cyfrowego, modernizacja infrastruktury cyfrowej (5G, szybkie łącza szerokopasmowe), inwestowanie w nowe rynki cyfrowe (sztuczna inteligencja, internet rzeczy, zaawansowana produkcja, przetwarzanie w chmurze, duże zbiory danych) oraz tworzenie przestrzeni danych dla ekosystemów przemysłowych w celu stymulowania dzielenia się danymi.

4.8. Innowacyjne nowe przedsiębiorstwa muszą być w stanie uzyskać zasoby, aby prosperować. MŚP polegają głównie na bankach, które często nie zapewniają potrzebnego im kapitału wysokiego ryzyka. W ostatnich latach poczyniono postępy w zakresie poprawy dostępu do kapitału, ale w szczególności brak kapitału na rozwój utrudnia zwiększenie skali działania młodych innowacyjnych przedsiębiorstw. Należy zachęcać do inwestycji prywatnych poprzez dalszy rozwój europejskiego rynku kapitału wysokiego ryzyka, instrumenty ograniczania ryzyka (gwarancje, ulgi podatkowe, zachęty finansowe) dla inwestycji strategicznych oraz rozwój alternatywnych rozwiązań dla rynków publicznych (w tym aniołów biznesu, publicznych funduszy załączkowych, publicznych funduszy inwestycyjnych, spółdzielni).

4.9. Ważne jest zapewnienie, aby europejska infrastruktura (transportowa, energetyczna i cyfrowa) była wzajemnie połączona i interoperacyjna, infrastruktura dostaw energii uwzględniała wdrażanie odnawialnych źródeł energii, wodoru i CCS/U oraz aby utworzono infrastrukturę do zarządzania energią (reakcja popytu, inteligentne sieci, połączenia dwukierunkowe, magazynowanie energii). Należy również rozwinąć infrastrukturę wspierającą gospodarkę o obiegu zamkniętym (zbieranie, sortowanie, przetwarzanie i transport).

Bruksela, dnia 25 października 2023 r.

Oliver RÖPKE

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego